

3. Касьянова О. М. Парадигмальний підхід до розвитку теорії та практики освіти. *Східноєвропейський журнал внутрішньої та сімейної медицини*. 2017. № 1. С. 89–94.
4. Прищак М. Д. Порівняльний аналіз особистісно орієнтованого, компетентнісного та комунікативного підходів в освіті. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2018. № 6. С. 124–133.
5. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 224 «Технології медичної діагностики та лікування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ МОН України від 19.12.2018 р. № 1420. URL: <http://surl.li/vhtm>
6. Шубелка Н. В. Сучасна освіта в контексті парадигмальних зрушень. *Філософські дослідження*: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. 2010. Вип. 12. С. 51–60.

Шевченко Володимир Миколайович,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу освіти дітей з порушеннями слуху
Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Яремченка НАПН України*

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВИТИ В УКРАЇНІ

Сучасний період розвитку України характеризується продовженням реформ, започаткуванням нової філософії державної політики щодо осіб з особливими освітніми потребами, реалізацією та поширенням моделі інклюзивного навчання у закладах освіти, забезпеченням нормативно-правової та навчально-методичної бази, підготовкою фахівців [189, с. 369].

Навчанню дітей з особливими освітніми потребами були присвячені дослідження В. Бондаря, О. Гаврилова, В. Засенка, А. Колупаєвої, О. Колишкіна, С. Миронової, В. Липи, Т. Сак, В. Синьова, Є. Синьової, М. Супруна, В. Тарасун, С. Федоренко, М. Шеремет та ін. У їх працях акцентується увага на завданнях щодо подальшого розвитку спеціальної освіти в Україні, зокрема на сучасних компетентнісних підходах підготовки фахівців.

Модернізація системи спеціальної освіти та активний розвиток інклюзивної форми навчання виявив нагальну потребу у підвищенні кваліфікації та компетентності педагогів, які працюють з дітьми з

особливими освітніми потребами. Спеціальна освіта потребує переосмислення попереднього досвіду і пошуку нових ідей та підходів до підготовки фахівців у контексті інклюзивної парадигми в освіті, що узгоджується з новітніми підходами до підготовки педагогів у галузі спеціальної освіти [181, с. 138].

В умовах розвитку ринкових відносин, різних форм власності зростає рух недержавних організацій, благодійних фондів, спроможних розділити з державою відповідальність за створення умов для рівного доступу до якісної освіти всіх дітей, незалежно від рівня розвитку [26, с. 25]. На початках незалежності організації громадянського суспільства все ще не справляли відчутного впливу на процес прийняття державних рішень [299, с. 191], проте вони відзначали наступне: більшість закладів освіти залишається архітектурно недоступними; підготовка вчителів та адміністрацій шкіл, дитячих садків з питань інклюзивного навчання не є системною; недостатнє матеріальне забезпечення навчальних закладів; відсутні механізми фінансування розумного пристосування для включення учнів з інвалідністю; міжвідомча координація або є формальною, або взагалі відсутня; не застосовуються механізми стягнення відшкодування за порушення прав. Крім того, відсутні достатні практики забезпечення доступу до освіти осіб із інтелектуальними порушеннями та осіб із комплексною інвалідністю [287, с. 15].

Важливим кроком на шляху вдосконалення вітчизняного законодавства було прийняття Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року за № 1556-VII. Відповідно до нього, випускники спеціальних та інклюзивних шкіл задля підвищення свого фаху та набуття більшої компетентності могли продовжити навчання у центрах професійної реабілітації інвалідів; спеціальних навчальних закладах інтернатного типу; професійно-технічних навчальних закладах загального типу; вищих навчальних закладах [91, с. 96].

Відповідно до підпункту 4 пункту 3 статті 3 Закону, формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом створення та забезпечення рівних умов доступу до вищої освіти, зокрема забезпечення осіб з особливими освітніми потребами спеціальним навчально-реабілітаційним супроводом та створення для них вільного доступу до інфраструктури вищого навчального закладу з урахуванням обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я [189, с. 371].

На сучасному етапі розвитку спеціальної освіти навчальний процес у закладах вищої освіти з підготовки фахівців для дітей з особливими потребами здійснюється на основі компетентнісного підходу та використанням сучасних педагогічних і комунікативно-інформаційних технологій. Найбільшими такими закладами в Україні є: Факультет спеціальної та інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Факультет спеціальної освіти Донбаського державного педагогічного університету, кафедра спеціальної та інклюзивної освіти навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи Факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, кафедра спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, кафедра професійної освіти та інноваційних технологій Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відповідно до вимог часу сучасний вчитель загальноосвітньої школи повинен бути готовим не лише до професійно-педагогічної діяльності зі звичайними учнями, але й до корекційно-педагогічної роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби [237, с. 8]. Тому змінився підхід до підготовки кваліфікованих фахівців. Сьогодні роль закладу вищої освіти полягає не лише в передачі знань, умінь і навичок студентам, а й в набутті ними необхідних компетенцій для роботи з дітьми з особливими потребами в спеціальних навчальних закладах та інклюзивному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Молчановська В. М. Актуальні проблеми та аспекти правового регулювання навчання людей з особливими потребами. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації Конвенції ООН про права інвалідів: тези доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції (18–19 листопада 2015 р.)*. Київ: Університет «Україна», 2015. С. 369, 371.
2. Мартинчук О. В. Теорія та практика підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.03. Інститут спеціальної педагогіки і психології іме-

ні М. Д. Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2019. С. 138, 139.

3. Бондар В., Петришин Р. (ред.) Освіта дітей з особливими потребами: пошуки та перспективи. *Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (Українсько-канадський досвід)*: матеріали Міжнародної конференції (26–27 травня 2004). Київ: Науковий світ. 2004. С. 25. Вилучено із http://www.fl-life.com.ua/inclusion/?page_id=454
4. Хворова Г.М. Роль громадських об'єднань батьків дітей з полісистемними порушеннями розвитку у формуванні батьківської компетентності: 1990–2015 рр. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. Київ, 2015. № 10. С. 191.
5. Універсальний періодичний огляд: альтернативний вимір. *Доповідь, представлена до Універсального періодичного огляду Організації Об'єднаних Націй Двадцять восьма сесія Ради з прав людини ООН з Універсального періодичного огляду (третій цикл)*. 2017. С. 15. Вилучено із <http://www.civicus.org/images/Ukraine.JointUPRSubmission.UK.pdf>
6. Єжова Т.Є. Реалізація в Україні права дітей з порушеннями психофізичного розвитку на освіту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Київ, 2013. № 24. С. 96.
7. Сєднєва В.О. Основи корекційної роботи з учнями, які мають особливості психофізичного розвитку: методичні рекомендації Миколаїв: ОІППО, 2011. С. 8.